

Keď sa stal ĽUBOMÍR ANDRASSY predsedom Najvyššieho kontrolného úradu (NKÚ), niektorí odborníci sa obávali, či bude dostatočne nezávislý. NKÚ v posledných rokoch svoje výstupy viac mediálne prezentuje. Vládu kritizuje za zlé hospodárenie alebo slabé strategické riadenie. Andrassy v rozhovore hovorí, prečo si myslí, že je Slovensko v úpadku, a čo sa musí zmeniť. Úpadok sa podľa neho začal ukazovať, keď štát bojoval s pandémiou.

Politici vládnej koalície vytvárajú tlak na políciu a prokuratúru, aby stíhali členov minulej vlády za manažment pandémie a za pomoc Ukrajine. Obe veci ste kontrolovali. Našli ste niečo, čo je podľa vás na trestnoprávnu zodpovednosť na najvyššej politickej úrovni?

Je to jedna z oblastí, kde sa politici zahŕávajú s ohňom. Cez takúto politiku sa buduje nedôvera občanov v štát. Tak ako ja žiadam, aby bola rešpektovaná nezávislosť kontroly, tak hovorím, že rešpektujem konanie a rozhodovanie orgánov činných v trestnom konaní. Na Slovensku sa stalo národným športom, že o vine a nevine rozhodujú cez sociálne médiá politici. Oni hovoria, kto má a nemá byť zavretý. Je to šírený tlak na vyšetrovateľov. V takomto prostredí sa pôsobí nekomfortne poctivým policajtom alebo prokurátorom.

Vaše zistenia budú mať trestnoprávnu dohru?

Čo sa týka darovaného majetku Ukrajine, tak sme povedali, že Slovensko bolo v prvej desiatke najviac pomáhajúcich krajín v pomere HDP na obyvateľa vo svete. Či sa mohla, alebo nemohla darovať technika, o tom rozhodovala vláda. Či existovala, alebo neexistoval dokument, právna analýza, či mohla vláda v demisií darovať stíhačky MiG-29? V rámci auditu sme takýto dokument nezískali, a preto sme to odstúpili orgánom činným v trestnom konaní. Nehovoríme, že za to má niekto hneď priamu zodpovednosť minister a že ho treba zavrieť. Pri covid sme konštatovali manažérske zlyhania a pochybenia. Opäť sme to odstúpili orgánom činným v trestnom konaní, ktoré majú vyhodnotiť, či išlo o vedomé konanie, či bolo naplnené všetko, aby bolo vznesené obvinenie. Ďalšie vyšetrovanie môže, ale aj nemusí potvrdiť závery auditov.

Vládny splnomocnenec pre prešetrenie pandémie Peter Kotlár s vami spolupracuje?

Posielame mu výsledky našich auditov.

Čiže mu iba pošlete link na verejne dostupné materiály, ktoré ste zverejnili.

Áno. Aktívne spolupracujeme len s prokuratúrou a orgánmi činnými v trestnom konaní.

Čo hovoríte na jeho zistenia o mRNA vakcínach?

NKÚ je jediná inštitúcia v tejto krajine, ktorá urobila

Ľubomír Andrassy je predsedom Najvyššieho kontrolného úradu.

FOTO SME – MARKO ERD

Nemáme zdroje na trináste dôchodky

Andrassy: Smer a Hlas sa posunuli k extrémnej pravici

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

„Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.“

Podme najskôr na strategické plánovanie. Skúšal som hľadať aktuálne stratégie ministerstva školstva a našiel som ich asi šesť alebo sedem. Čiže existujú. V čom je problém?

V tom, že nemáme hlavného nositeľa strategického plánovania a smerovania krajiny. A tým má byť podľa môjho názoru Úrad vlády. Ten má mať pod palcom tie najdôležitejšie stratégie dlhodobého udržateľného rozvoja krajiny. Nechávame to na ministerstvách. Niekde majú päť, niekde desať stratégií, ale tie sa nepreklapajú do akčných plánov. Sú napísané všeobecne, nemajú merateľné ukazovatele a finančné krytie. Sme krajinou, ktorá má desiatky až stovky stratégií, ale v ich uplatňovaní sme možno na poslednom mieste.

Transparency Slovensko urobila analýzu, že v štátnej firme vydrží priemerne top manažér 2,1 roka, kým v súkromnej firme 5,4 roka. Čistky sa opakujú po každých voľbách. Ako sa to dá prekonať?

V prvom rade treba pozície obsadzovať profesionálmi a ak niekto prejde výberovým konaním a uspel vďaka dobrému projektu a vo výberovej komisii boli tiež odborníci, tak ten človek by mal v pozícii byť na vopred dané obdobie, ktoré bolo určené v súťaži. Budeme tu mať permanentne problém, ak nezačneme pristupovať k manažérskym pozíciám v štáte

ako k manažérskym pozíciám, ktoré sa majú meniť na základe dosiahnutia cieľov a odpočtovania výsledkov práce. Ľudia, ktorí sa rozhodli pomôcť štátu a vstúpili do manažérskych pozícií, musia mať istotu, že ak sa zmení vláda a príde nový minister, tak ho nevyvrhne len preto, že má na čakačke desiatich kamarátov, ktorí chcú byť v štátnej pozícii.

Táto vláda zrušila analytické útvary na troch ministerstvách. Na ďalších troch sa prepádli nižšie v hierarchii ministerstva. Oslabil sa Útvár hodnoty za peniaze, ktorý už neposudzuje strategické investície. O čo Slovensko týmito rozhodnutiami prichádza a prečo sa vláda k analytikom takto postavila?

Prichádzame o výrazný mozgový potenciál. Prichádzame o odborníkov, špecialistov, ktorí vedú na základe dát modelovať, aké opatrenia a strategické projekty sú realizovateľné a finančne znesiteľné. Je to výrazná cesta späť. Nepomôže nám to, pretože najviac potrebujeme pracovať strategicky a s dátami. Preto to urobili, to je už otázka na nich.

Najmä pri prierezových témach sa ukazuje, že ministerstvá nevedia spolupracovať. O „rezortizme“ sa hovorí dlho, prečo sa ho nedá prekonať?

Lebo sme nezmenili procesy riadenia krajiny. Každé ministerstvo sa hrá na vlastnom piesočku. Musíme zmeniť riadenie krajiny na princípe verejných politik, ktoré majú nositeľov a ostatní na nich participujú, ale nemôžu ich blokovať. Ak sa pozrieme na krízové riadenie, tak to nie je len o tom, ako funguje bezpečnostná rada štátu alebo rezort vnútra. Krízové riadenie je ďalším ukázkovým príkladom prierezovosti. Treba sa na veci pozeráť prierezovo a zmeniť aj riadenie krajiny. Úrad vlády nemá byť len štatistom, ktorý bude vyhodnocovať počet rokovaní vlády a predložené materiály. Má byť mozgom z hľadiska strategického smerovania krajiny. Na to potrebuje silný a nestranný analytický tím, ktorý bude vedieť analyzovať dosah iných stratégií v kontexte spoločnosti.

Už v minulom programovom období Slovensko slabšie čerpalo eurofondy. Vtedy sa hovorilo, že treba urobiť iba operačný program a dať aspoň časť eurofondov regiónom a zlepšiť sa to. Spravilo sa to, ale ukazuje sa, že nečerpajú.

Prečo je Poľsko tam, kde je? Posunuli zdroje do regiónov, ale v regionoch sa o nich aj rozhoduje a je tam zodpovednosť tých, ktorí rozhodujú. Majú aj iné spolufinancovanie. Ak niekomu dáte sto percent nákladov na projekt, tak jeho zodpovednosť bude na bode mrazu. Ak niekomu dáte 50 až 60 percent a musí prispieť z vlastných či iných zdrojov, tak sa k projektu postaví inak. Sme v polovici programového obdobia a máme čerpanie na úrovni troch percent. Do konca roka máme vyčerpať 1,1 miliardy eur. Môžeme mať sice vyhlásené výzvy aj za 80 alebo 90 percent z celkovej alokácie,

ale pozrite sa, ako máme nastavený systém verejného obstarávania a koľko projektov sa už realizuje v teréne. Vo štvrtom roku programovacieho obdobia zisťujeme, aké problémy to spôsobuje.

NKÚ kritizuje aj neudržateľnosť dôchodkového systému. Poslednými neudržateľnými opatreniami boli trináste dôchodky a predčasné odchody do dôchodku. Je to agenda ľavicových strán. Ako ich vnímate ako bývalý podpredseda SDĽ a ľavičiar?

Ák máte v štáte balik peňazí, tak ľavičiar balik prerazí možno iným spôsobom ako pravičiar. Ale nemôžete prerazovať nič, čo nemáte. To nie je ani ľavicové, ani pravicové. To je o nezodpovednosti a je to zlyhanie ministra či poslancov Národnej rady. Za posledné štyri roky sa zvýšil počet ľudí, ktorí sa dostali do pásma chudoby a sociálnej odkázanosti. Blížime sa jednému miliónu. Tí ľudia sa tam neocitli preto, že nechcú pracovať. Mladé rodiny, rozvedení rodičia s jedným a dvoma deťmi sú najzraniteľnejšie skupiny. Nemáme najzraniteľnejšiu skupinu všetkých dôchodcov. Ešte vymyslíme trinásť dôchodok, ktorý je nespravodlivý a na ktorý nemáme zdroje. Vymyslíme predčasný odchod do dôchodku v čase, keď chýba na trhu práce 150- až 170-tisíc ľudí. Veď to nemá logiku. Cez konsolidáciu sme ušetrili okolo dve a pol miliardy a dve a pol miliardy sme posunuli na vyrovnanie schodkového rozpočtu Sociálnej poisťovne. To to je nezodpovedné.

Považujete Smer a Hlas za ľavicové strany?

Vzdialili sa od princípov a hodnôt, ktoré boli základnými a kľúčovými princípmi pre sociálnodemokratické strany. Solidarita, rôznorodosť, inovatívnosť či progresívnosť. To sú slová, ktoré sú pilierom moderných sociálnodemokratických strán. Ak sa pozriete na správanie a konanie politikov, ktorí majú reprezentovať ľavé spektrum, tak sú posunutí do extrémnej pravicovej až ultra-konzervatívnej polohy. Populizmus a demagogia sa stali kľúčovými nástrojmi robenia politiky. Toto bola pre ľavicové strany vždy červená línia. Bojovali za sociálne práva, za tých zraniteľnejších, za ekologické riešenia, ale nikdy nešli do demagogie a do populizmu, ako to robia niektorí reprezentanti stredolavých politických strán.

Ák by ste mali zhodnotiť politický výtlak NKÚ, zmenilo sa niečo?

Zmenilo sa najmä to, že oveľa aktívnejšie prezentujeme výsledky našej kontroly. Môj názor je, že pre mnohých štatutárov štátnych a verejných inštitúcií je verejná mienka asi tou poslednou inšinciou, ktorá im zabráni konať netransparentne, korupčne alebo v záujme vyvolaných skupín. Toto je asi ten najzásadnejší obrat a myslím si, že práve vďaka komunikácii a prezentácii výsledkov sa nám dári inštitúcie tlačíť k tomu, aby naše výsledky kontrol brali vážne.

Martin Vančo © SME